

большасці слоўнікаў. Для іх атрымання варта правесці суцэльную выбарку з названых крыніц. Вынікам працы можа стаць лінгвістычная картатэка тэрмінаў-неалагізмаў, што служаць для абазначэння новых рэалій і паняццяў у сферы эканомікі і патрабуюць адпаведнага наймення ў сістэме мовы.

Пачатак новага тысячагоддзя характарызуецца актывізацыяй працэсу даследавання эканамічнай тэрміналогіі. Гэта датычыцца ў першую чаргу вывучэння тэрміналагічнай (эканамічнай) лексікі рускай мовы. У беларускім мавазнаўстве вывучэннем тэрміналагічнай лексікі займаецца Л. А. Антанюк. Існуе шэраг перакладных руска-беларускія слоўнікаў эканамічных тэрмінаў, якія выйшлі ў пачатку 90-х гг. XX ст. Аднак спецыяльных даследаванняў, прысвечаных вывучэнню беларускай тэрміналагічнай лексікі шматлікіх напрамкаў сучаснай эканомікі ў рэспубліцы не праводзілася. Не вывучаліся актыўныя працэсы словаўтварэння, семантычныя працэсы, пытанні іншамоўнага запазычання эканамічнай тэрміналогіі. У апошні час з'явілася шмат новых эканамічных тэрмінаў, пераклад якіх патрабуе належнага адлюстравання ў лексікаграфічнай вучэбнай літаратуры.

Даследаванне сучасных беларускіх эканамічных тэрмінаў у аспекце функцыянавання тэрмінаў у рэальных тэкстах, спосабаў тэрмінаўтварэння, уплыву лінгвістычных і экстралінгвістычных фактараў на новую тэрміналагічную адзінку ў яе моўным выражэнні з'яўляецца сёння вельмі актуальным. Падобнае даследаванне, якое ўяўляе сабой вопыт комплекснага камунікатыўнага і лінгва-кагнітыўнага вывучэння лексічных працэсаў у сферы эканамічнай тэрміналогіі павінна мець вынікам стварэнне руска-беларускага вучэбнага слоўніка, які будзе служыць патрэбам сістэмы вышэйшай адукацыі.

Практычная значнасць даследавання павінна быць накіравана ў прыкладную сферу. Тэарэтычныя палажэнні і даныя аналізу моўнага матэрыялу могуць быць выкарыстаны ў практыцы перакладу тэкстаў па спецыяльнасці. Вучэбны руска-беларускі слоўнік дапаможа больш глыбокаму засваенню рознаўзроўневых фактаў і з'яў абедзвюх моў, пераадоленню інтэрферэнцыі, сістэматызацыі атрыманых ведаў на функцыянальнай аснове.

СПЕЦИФИКА АССОЦИАТИВНОГО ЭКСПЕРИМЕНТА

Шкурская Н.М., Беларускіі гасударственный университет

Ассоциативный эксперимент в течение многих десятилетий с успехом используется в психологических исследованиях в условиях нормы и патологии речи. И если первоначально этот вид эксперимента употреблялся преимущественно в целях изучения процессов восприятия, припоминания, формирования понятий, обобщения и т. д., то со временем выявилась ценность анализа материалов ассоциативных экспериментов и для изучения «неисчерпаемой проблемы самой речи», для исследования и для измерения значения слов, для обнаружения объективно существующих в психике носителя языка семантических связей слов и для изучения механизмов порождения высказывания, что в свою очередь делает ассоциативный

эксперимент значимым для создания теории деятельности. Однако, хотя эффективность использования ассоциативного эксперимента как источника информации о специфике организации лексикона весьма наглядно доказана опытом предшествующих исследований, многолетняя практика анализа экспериментальных материалов показала следующее:

— исследования такого рода непременно должны базироваться на межъязыковом сопоставлении экспериментальных данных, ибо только при этом условии можно надеяться на объективность выводов и избежать поспешных обобщений; лишь целенаправленное сопоставление материалов, полученных от групп испытуемых, владеющих типологически близкими и типологически различающимися языками, способно наиболее полно выявить существенные для упорядоченности лексикона человека признаки слов и устанавливаемые на базе этих признаков связи (некоторые из тех и других могут выпасть из поля зрения исследователя при работе над экспериментальным материалом в рамках одного языка);

— далеко не всякое сопоставительное исследование экспериментальных материалов способно выявить существенные для обсуждения рассматриваемой проблемы факты, вследствие чего оказывается необходимой разработка соответствующего метода исследования;

— задача наиболее полного выявления набора параметров, по которым осуществляется упорядоченность лексикона, требует применения ряда экспериментальных методик с учетом условий владения одним или более языками.